

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

14. března 2013*

„Směrnice 93/13/EHS — Spotřebitelské smlouvy — Smlouva o hypotečním úvěru — Řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou — Pravomoci vnitrostátního soudu rozhodujícího ve věci samé — Zneužívající klauzule — Kritéria pro posouzení“

Ve věci C-415/11,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona (Španělsko) ze dne 19. července 2011, došlým Soudnímu dvoru dne 8. srpna 2011, v řízení

Mohamed Aziz

proti

Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa),

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení A. Tizzano (zpravodaj), předseda senátu, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J.-J. Kasel a M. Berger, soudci,

generální advokátka: J. Kokott,

vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 19. září 2012,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za M. Azize D. Moreno Trigem, abogado,
- za Caixa d'Estalvis de Catalunya Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa) I. Fernándezem de Senespleda, abogado,
- za španělskou vládu S. Centeno Huerta, jako zmocněnkyní,
- za Evropskou komisi M. Owsiany-Hornung, jakož i J. Baquero Cruzem a M. van Beekem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 8. listopadu 2012,

* Jednací jazyk: španělština.

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, dále jen „směrnice“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi M. Azizem a Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa) (dále jen „Catalunyacaixa“) o otázku platnosti některých klauzulí obsažených ve smlouvě o hypotečním úvěru uzavřené mezi těmito stranami.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Šestnáctý bod odůvodnění směrnice uvádí:

„vzhledem k tomu, [...] že požadavek přiměřenosti [dobré víry] může být uspokojen prodávajícím nebo poskytovatelem, jestliže jedná poctivě a přiměřeně s druhou stranou, jejíž oprávněné zájmy musí vzít v úvahu.“
- 4 Článek 3 směrnice stanoví:

„1. Smluvní podmínka [klauzule], která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou [zneužívající], jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti [dobré víry] způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

2. Podmínka [klauzule] je vždy považována za nesjednanou individuálně, jestliže byla sepsána předem, a spotřebitel proto nemohl mít žádný vliv na obsah podmínky [klauzule], zejména v souvislosti s předem sepsanou běžnou smlouvou [adhezí smlouvou].

[...]

3. Příloha obsahuje informativní a nevyčerpávající seznam podmínek [klauzulí], které mohou být pokládány za nepřiměřené [zneužívající].“
- 5 Článek 4 odst. 1 této směrnice 93/13 stanoví:

„Aniž je dotčen článek 7, posuzuje se nepřiměřenost smluvní podmínky [zneužívající charakter smluvní klauzule] s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s odvoláním na dobu uzavření smlouvy s ohledem na všechny okolnosti, které provázely uzavření smlouvy, a na všechny další podmínky smlouvy [smluvní klauzule] nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází.“
- 6 Článek 6 odst. 1 uvedené směrnice zní následovně:

„Členské státy stanoví, že nepřiměřené podmínky [zneužívající klauzule] použité ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazné a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotýcných nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí].“

7 Článek 7 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a konkurentů existovaly přiměřené a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí] ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.“

8 Příloha této směrnice obsahuje ve svém bodě 1 výčet klauzulí uvedených v jejím čl. 3 odst. 3. Obsahuje zejména následující klauzule:

„1. Podmínky [klauzule], jejichž cílem nebo následkem je [...]

[...]

e) požadavek na spotřebiteli, který neplní svůj závazek, aby platil nepřiměřeně vysoké odškodné;

[...]

q) zbavení spotřebitele práva podat žalobu nebo použít jiný opravný prostředek, zejména požadovat na spotřebiteli, aby předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů, nebo bránění uplatnění tohoto práva, nepřiměřené omezování důkazů, které má spotřebitel k dispozici, nebo ukládání důkazního břemene, které by podle použitelných právních předpisů mělo příslušet druhé smluvní straně, spotřebiteli.“

Španělské právo

9 Ochrana spotřebitelů před zneužívajícími klauzulemi byla ve španělském právu nejprve zajištěna obecným zákonem 26/1984 o ochraně spotřebitelů a uživatelů (Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios) ze dne 19. července 1984 (BOE č. 176 ze dne 24. července 1984, s. 21686).

10 Obecný zákon 26/1984 byl poté změněn zákonem 7/1998 o obecných smluvních podmínkách (Ley 7/1998 sobre Condiciones Generales de la Contratación) ze dne 13. dubna 1998 (BOE č. 89 ze dne 14. dubna 1998, s. 12304), který provedl uvedenou směrnici do vnitrostátního španělského práva.

11 A konečně královským nařízením s mocí zákona 1/2007 o přepracovaném znění obecného zákona o ochraně spotřebitelů a uživatelů a souvisejících zákonů (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias) ze dne 16. listopadu 2007 (BOE č. 287 ze dne 30. listopadu 2007, s. 49181) bylo přijato kodifikované znění zákona 26/1984, ve znění změn.

12 Článek 82 královského nařízení s mocí zákona 1/2007 stanoví:

„1. Za zneužívající se považují všechny klauzule, které nebyly individuálně sjednány, a veškeré praktiky, které nebyly výslovně schváleny, jestliže v rozporu s požadavkem dobré víry způsobují významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele a uživatele.

[...]

3. Zneužívající charakter smluvní klauzule se posuzuje s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti, které provázely uzavření smlouvy, a na všechny další smluvní klauzule nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází.

4. Za zneužívající se bez ohledu na ustanovení obsažená v předchozích odstavcích považují v každém případě takové klauzule, které v souladu s ustanoveními článků 85 až 90:

- a) podřizují danou smlouvu vůli prodávajícího nebo poskytovatele,
- b) omezují práva spotřebitelů a uživatelů,
- c) vedou k nedostatečné reciprocitě smlouvy,
- d) ukládají spotřebiteli nebo uživateli poskytnutí nepřiměřených záruk nebo mu bezdůvodně ukládají důkazní břemeno,
- e) jsou nepřiměřené ve vztahu ke sjednání a plnění smlouvy, nebo
- f) porušují pravidla pro určení soudní příslušnosti a platné právní předpisy.“

13 Pokud jde o řízení o platebním rozkazu, občanský soudní řád (*Ley de Enjuiciamiento Civil*), ve znění platném k datu zahájení řízení, které vedlo ke sporu v původním řízení, v knize III, hlavě IV kapitole V, nadepsané „Zvláštnosti výkonu rozhodnutí týkajícího se majetku, který byl zatížen hypotékou nebo byl zastaven“, a to zejména v článcích 681 až 698, upravuje řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, které je podstatou sporu v původním řízení.

14 Článek 695 občanského soudního řádu stanoví:

„1. V řízeních podle této kapitoly může povinná osoba, vůči níž je veden výkon rozhodnutí, vznést námitku proti výkonu rozhodnutí, jen pokud se opírá o následující důvody:

- (1) zánik zajištění nebo zajištěné pohledávky, pokud je předloženo potvrzení z evidence, z něhož vyplývá, že došlo k zániku hypotéky nebo případně k zániku zástavního práva bez skutečné držby věci, nebo notářská listina potvrzující příjem platby nebo zánik zajištění;
- (2) chyba při výpočtu splatné částky, jestliže se v případě zajištěné pohledávky jedná o konečný zůstatek na účtu mezi oprávněným a povinným, vůči němuž je veden výkon rozhodnutí. Povinná osoba, vůči níž je veden výkon rozhodnutí, musí předložit výpis z účtu, přičemž námitka je přípustná pouze za předpokladu, že zůstatek vykázáný na tomto výpise se liší od zůstatku, který vyplývá z výpisu předloženého oprávněnou osobou, která navrhuje výkon rozhodnutí.

[...]

- (3) [...] existence jiné záruky nebo hypotéky [...] zapsané před vznikem závazku, který je důvodem k danému řízení, spolu s dokladem o příslušném zápisu v rejstříku.

2. Byla-li vznesena námitka podle předchozího odstavce, soudní úředník přeruší výkon rozhodnutí a předvolá účastníky řízení k jednání před soudem, který vydal příkaz k výkonu rozhodnutí. Předvolání k soudu musí být uskutečněno alespoň čtyři dny přede dnem předmětného jednání. Soud na jednání vyslechne účastníky řízení, připustí písemnosti, které byly předloženy, a do dvou dnů vydá formou usnesení příslušné rozhodnutí [...].“

15 Článek 698 občanského soudního řádu stanoví:

„1. O jakékoli námitce vznesené dlužníkem, třetí osobou, která je držitelem, nebo jinou zúčastněnou osobou, včetně námitek, které se týkají neplatnosti exekučního titulu, jakož i splatnosti, určitosti, zániku nebo výše pohledávky, na které se nevztahují předchozí články, bude rozhodnuto v příslušném řízení, a nepovede to k přerušení nebo zmaření řízení upraveného v této kapitole.

[...]

2. Spolu s podáním námitky podle předchozího odstavce nebo v průběhu řízení zahájeného v návaznosti na takovou námitku lze požádat, aby byla účinnost rozsudku vydaného v rámci tohoto řízení zajištěna zadržením celé částky, která má být zaplacená věřiteli v souladu s postupem upraveným v této kapitole, anebo její části.

Soud nařídí soudním příkazem na základě předložených podkladů uvedené zadržení, pokud pokládá uplatněné důvody za dostatečné. Pokud žadatel o zadržení zjevně není dostatečně solventní, soud od něj musí nejprve požadovat, aby složil dostatečnou jistotu jako záruku za úroky z prodlení a případné další nároky věřitele na náhradu škody.

3. Složí-li věřitel za splacení částky, jejíž zadržení bylo nařízeno v souladu s postupem uvedeným výše v odstavci 1, záruku, kterou soud pokládá za dostatečnou, rozhodnutí o zadržení se zruší.“

- 16 Článek 131 zákona o hypotékách, ve znění platném v době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení (Ley Hipotecaria), jehož konsolidované znění bylo schváleno nařízením ze dne 8. února 1946 (BOE č. 58 ze dne 27. února 1946, s. 1518), stanoví:

„Předběžné zápisy návrhu na zrušení hypotéky nebo jiné zápisy, které nebyly provedeny na základě některého z případů, které mohou vést k přerušení výkonu rozhodnutí, budou zrušeny zrušovacím usnesením podle článku 133 za předpokladu, že se takové zápisy uskutečnily po provedení marginální poznámky o vystavení dokladu o závazku. Listina týkající se příjmu hypoteční platby může být zapsána až poté, co byl výše uvedený marginální zápis předtím zrušen soudním nařízením vydaným za tímto účelem.“

- 17 Článek 153a zákona o hypotékách stanoví:

„[...] Smluvní strany se mohou dohodnout, že splatnou částkou bude v případě výkonu rozhodnutí částka, jejíž výši stanoví úvěrová instituce způsobem, který si smluvní strany dohodly.

Při uplynutí doby splatnosti dohodnuté smluvními stranami nebo na konci jakéhokoli prodloužení může být proveden výkon rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou podle článků 129 a 153 tohoto zákona a obdobných ustanovení občanského soudního řádu.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 18 Dne 19. července 2007 M. Aziz, marocký státní příslušník, který od prosince roku 1993 pracoval ve Španělsku, uzavřel se společností CatalunyaCaixa smlouvu o úvěru zajištěném hypotékou ve formě notářského zápisu. Nemovitý majetek, který byl předmětem tohoto zajištění, byl dům M. Azize a jeho rodiny, který byl v jeho vlastnictví od roku 2003.
- 19 Úvěr poskytnutý společností CatalunyaCaixa činil 138 000 eur. Měl být splacen v 33 ročních splátkách s 396 měsíčními splátkami, počínaje 1. srpnem 2007.
- 20 Jak vyplývá ze spisu předloženého Soudnímu dvoru, tato úvěrová smlouva uzavřená se společností CatalunyaCaixa stanovila ve své klauzuli 6 úroky z prodlení ve výši 18,75 % p. a., které bylo možné uplatnit automaticky na jakoukoli nesplacenou částku v době její splatnosti, aniž bylo třeba zaslat upozornění.
- 21 Klauzule 6a této smlouvy společností CatalunyaCaixa kromě toho vyhradila možnost rozhodnout o splatnosti celého úvěru, pokud se stane splatnou některá z dohodnutých splátek úvěru a dlužník nesplnil povinnost hradit některou část jistiny nebo úroky úvěru.

- 22 A konečně klauzule 15 této smlouvy, která upravuje dohodu o vyčíslení pohledávky, stanoví nejen to, že se společnost CatalunyaCaixa může za účelem vymáhání případného dluhu uchýlit k řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, ale také že může za účelem tohoto řízení přímo vyčíslit dlužnou částku formou příslušného osvědčení, které uvádí požadovanou částku.
- 23 M. Aziz platil měsíční splátky pravidelně od července 2007 do května 2008, ale přestal je platit od června 2008. Za těchto okolností se společnost CatalunyaCaixa dne 28. října 2008 obrátila na notáře za účelem získání listiny stanovující dlužnou částku. Notář osvědčil, že z předložených písemností, jakož i ze znění úvěrové smlouvy vyplývá, že dlužná částka činila 139 764,76 eur, což odpovídalo nesplaceným měsíčním splátkám navýšeným o smluvní úroky a úroky z prodlení.
- 24 Poté, co byl M. Aziz bezvýsledně vyzván k zaplacení dluhu, společnost CatalunyaCaixa proti němu dne 11. března 2009 zahájila u Juzgado de Primera Instancia n° 5 de Martorell řízení o výkonu rozhodnutí, přičemž požadovala zaplacení částky 139 674,02 eur jako jistiny, 90,74 eur jako splatných úroků a 41 902,21 eur jako úroků a nákladů.
- 25 Jelikož se M. Aziz nedostavil, tento soud dne 15. prosince 2009 nařídil výkon rozhodnutí. M. Azizovi byl tedy zaslán platební rozkaz, jemuž dotyčný ani nevyhověl ani proti němu nepodal odpor.
- 26 Za těchto okolností byla dne 20. července 2010 zorganizována dražba dané nemovitosti, aniž byla učiněna jakákoli nabídka. V souladu s ustanoveními občanského soudního řádu tedy Juzgado de Primera Instancia n° 5 de Martorell souhlasil s přiklepením tohoto majetku za 50 % jeho hodnoty. Tento soud rovněž stanovil datum 20. ledna 2011 jako den, kdy mělo být převedeno vlastnické právo k nemovitosti na vydražitele. M. Aziz byl v důsledku toho vypovězen z domu.
- 27 Krátce před touto událostí, dne 11. ledna 2011, však M. Aziz podal k Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona návrh na vydání určovacího rozsudku, kterým má být zrušena klauzule 15 smlouvy o hypotečním úvěru, jelikož tato klauzule, a tudíž i řízení o výkonu rozhodnutí, mají podle něj zneužívající charakter.
- 28 Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona v tomto ohledu vyjádřil pochybnosti o slučitelnosti španělských právních předpisů s právním rámcem stanoveným směrnicí.
- 29 Tento soud konkrétně zdůraznil, že pokud se věřitel za účelem provedení nuceného výkonu rozhodne pro výkon rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, jsou možnosti dovolávat se zneužívajícího charakteru některé klauzule úvěrové smlouvy velmi omezené, neboť o těchto možnostech se rozhoduje až později v řízení ve věci samé, které nemá odkladný účinek. Předkládající soud měl za to, že za takových okolností je pro španělský soud nanejvýš obtížné zajistit spotřebitelům účinnou ochranu v rámci takového řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, jakož i v rámci příslušného řízení ve věci samé.
- 30 Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona se kromě toho domníval, že řešení věci v původním řízení vyvolává další otázky týkající se zejména výkladu pojmu „klauzule, jejichž cílem nebo následkem je požadavek na spotřebiteli, který neplní svůj závazek, aby platil nepřiměřeně vysoké odškodné“, ve smyslu bodu 1 písm. e) přílohy směrnice a pojmu „klauzule, jejichž cílem nebo následkem je zbavení spotřebitele práva podat žalobu nebo použít jiný opravný prostředek nebo bránění uplatnění tohoto práva“, obsaženého v bodě 1 písm. q) uvedené přílohy. Podle jeho názoru není jednoznačné, že jsou tyto klauzule týkající se předčasné splatnosti obsažené v dlouhodobých smlouvách, klauzule týkající se stanovení úroků z prodlení, jakož i klauzule týkající se jednostranného stanovení mechanismu vyčíslení celého dluhu poskytovatelem úvěru v souladu s uvedenými ustanoveními přílohy této směrnice.

31 Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona se vzhledem k pochybnostem o správném výkladu unijního práva rozhodl za těchto podmínek přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Představuje systém výkonu soudních exekučních titulů týkajících se majetku, který byl zatížen hypotékou nebo byl zastaven, upravený v člancích 695 a násl. španělského občanského soudního řádu, spolu s omezením důvodů pro podání námitek proti výkonu rozhodnutí, jasné omezení ochrany spotřebitele, neboť spotřebiteli po formální i věcné stránce brání podat žalobu nebo jiný opravný prostředek před soudem k zajištění účinné ochrany jeho práv?

2) Jak je třeba chápat pojem „nepřiměřenost“ ve vztahu:

a) k možnosti rozhodnout o předčasné splatnosti smluv uzavřených na dlouhý časový úsek (v projednávané věci na dobu 33 let) pro nesplnění závazků ve velice omezeném a konkrétním období;

b) ke stanovení úroků z prodlení (v projednávané věci přesahujících 18 %), které nejsou v souladu s kritérii pro stanovení úroků z prodlení v jiných spotřebitelských smlouvách (u spotřebitelských úvěrů) a které by v jiných oblastech uzavírání spotřebitelských smluv mohly být považovány za zneužívající, které však v oblasti uzavírání smluv týkajících se nemovitostí nepodléhají jednoznačnému zákonnému omezení, a to dokonce ani v případech, v nichž mají být tyto úroky použity nejenom na splatné splátky, nýbrž i na celkovou částku splátek dlužných v důsledku rozhodnutí o předběžné splatnosti;

c) ke stanovení mechanismů pro vyměření a stanovení pohyblivých úroků (jak běžných úroků, tak i úroků z prodlení) využívaných jednostranně úvěrovým věřitelem v souvislosti s možností výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, a které povinnému, vůči němuž je veden výkon rozhodnutí, brání v tom, aby uplatnil své námitky směřující proti vyčíslení dluhu v řízení o výkonu rozhodnutí, a tudíž ho odkazují na řízení ve věci samé, přičemž v době, kdy je v tomto řízení vydáno konečné rozhodnutí, je řízení o výkonu rozhodnutí již ukončeno nebo dlužník přinejmenším přišel o majetek, který byl zatížen hypotékou nebo zastaven, což je otázka zvláštního významu, pokud bylo o úvěr žádáno za účelem pořízení bydlení a výkon rozhodnutí má za následek vyklizení nemovitosti?“

K předběžným otázkám

K přípustnosti

32 Společnost Catalunya caixa a Španělské království zpochybňují přípustnost první otázky, jelikož ta podle nich není pro předkládající soud užitečná k rozhodnutí sporu, jenž mu byl předložen. V tomto ohledu uvádějí, že tento spor se odehrává v rámci samostatného řízení ve věci samé, které se liší od řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou a týká se pouze zrušení klauzule 15 úvěrové smlouvy dotčené ve věci v původním řízení s ohledem na právní předpisy na ochranu spotřebitele. Odpověď na otázku týkající se slučitelnosti řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou se směrnicí tudíž podle jejich názoru není ani nezbytná ani relevantní z hlediska vyřešení tohoto sporu.

33 Ve stejném duchu Španělské království a společnost Catalunya caixa zpochybňují také přípustnost druhé otázky v rozsahu, v němž směřuje k získání výkladu pojmu „nepřiměřenost“ ve smyslu relevantních ustanovení směrnice, pokud jde o klauzule upravující předčasnou splatnost

v dlouhodobých smlouvách a klauzule stanovující úroky z prodlení. Tvrdí totiž, že tyto klauzule nemají žádný vztah k předmětu sporu v původním řízení, ani nemohou být užitečné pro posouzení zneužívajícího charakteru klauzule 15 úvěrové smlouvy dotčené v původním řízení.

- 34 V tomto ohledu je třeba bez dalšího připomenout, že podle ustálené judikatury je v rámci řízení upraveného v článku 267 SFEU, které je založeno na jasném rozdělení funkcí mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem, ke zjištění a posouzení skutkových okolností sporu v původním řízení i k výkladu a uplatňování vnitrostátního práva příslušný pouze vnitrostátní soud. Stejně tak je věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci nezbytnost a relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. V důsledku toho, týkají-li se položené otázky výkladu unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (rozsudek ze dne 14. června 2012, Banco Español de Crédito, C-618/10, bod 76 a citovaná judikatura).
- 35 Odmítnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané vnitrostátním soudem je tak možné pouze, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém, nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (výše uvedený rozsudek Banco Español de Crédito, bod 77 a citovaná judikatura).
- 36 O tento případ se však v projednávané věci nejedná.
- 37 Je totiž třeba uvést, že v souladu se španělským procesním systémem mohl M. Aziz v rámci řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, které proti němu zahájila společnost CatalunyaCaixa, napadnout zneužívající charakter klauzule obsažené ve smlouvě, kterou uzavřel s touto úvěrovou institucí, jež vedla k zahájení řízení o výkonu rozhodnutí, nikoli před Juzgado de Primera Instancia n° 5 de Martorell jakožto soudem příslušným pro výkon rozhodnutí, nýbrž před Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona, jakožto soudem příslušným pro řízení ve věci samé.
- 38 Jak správně uvedla Evropská komise, je v této souvislosti třeba první otázku položenou Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona chápat v širokém smyslu jako otázku, která v podstatě směřuje k posouzení toho, zda jsou ve světle omezených důvodů, na základě kterých je přípustné podat námitku v rámci řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, se směrnicí slučitelné pravomoci přiznané soudu rozhodujícímu ve věci samé, který je příslušný k posouzení zneužívajícího charakteru klauzulí obsažených ve smlouvě dotčené v původním řízení, na základě které vznikl dluh uplatňovaný v rámci takového řízení o výkonu rozhodnutí.
- 39 Za těchto podmínek a vzhledem ke skutečnosti, že Soudnímu dvoru přísluší poskytnout předkládajícímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen (viz rozsudky ze dne 28. listopadu 2000, Roquette Frères, C-88/99, Recueil, s. I-10465, bod 18, a ze dne 11. března 2010, Attanasio Group, C-384/08, Sb. rozh. s. I-2055, bod 19), je třeba konstatovat, že není zjevné, že by výklad unijního práva, který je požadován v první otázce, neměl žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení.
- 40 Stejně tak nelze vyloučit, že výklad pojmu „nepřiměřenost“ ve smyslu příslušných ustanovení směrnice, k němuž směřuje druhá otázka, může být užitečný pro rozhodnutí sporu, který byl předložen Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona.
- 41 Jak totiž zdůrazňuje generální advokátka v bodech 62 a 63 svého stanoviska, přestože se prohlášení neplatnosti navrhané M. Azizem ve věci v původním řízení týká pouze platnosti klauzule 15 úvěrové smlouvy, stačí konstatovat, že podle čl. 4 odst. 1 směrnice může mít celkový pohled na další smluvní klauzule, kterých se týká uvedená otázka, vliv na přezkum klauzule napadené v rámci tohoto řízení, a dále vnitrostátní soud musí v souladu s judikaturou Soudního dvora z úřední povinnosti posoudit

zneužívající charakter všech smluvních klauzulí spadajících do oblasti působnosti směrnice, a to i když o to nebylo výslovně požádáno, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 4. června 2009, Pannon GSM, C-243/08, Sb. rozh. s. I-4713, body 31 a 32, jakož i výše uvedený rozsudek Banco Español de Crédito, bod 43).

42 Předběžné otázky jsou tudíž v plném rozsahu přípustné.

K věci samé

K první otázce

43 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být směrnice vykládána v tom smyslu, že brání takové úpravě členského státu, jako je úprava dotčená v původním řízení, která v rámci řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou nestanoví jako důvod pro podání námítky zneužívající charakter klauzule obsažené ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, a zároveň neumožňuje soudu, jemuž byla předložena věc ve věci samé a který je příslušný posoudit zneužívající charakter takové klauzule, přijmout předběžná opatření, která by zajistila plný účinek jeho konečného rozhodnutí.

44 Aby bylo možné na tuto otázku odpovědět, je třeba úvodem připomenout, že systém ochrany zavedený směrnicí vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli, jak co se týče vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti (výše uvedený rozsudek Banco Español de Crédito, bod 39).

45 S ohledem na takové nerovné postavení čl. 6 odst. 1 směrnice stanoví, že zneužívající klauzule nejsou pro spotřebitele závazné. Jak vyplývá z judikatury, jedná se o kogentní ustanovení, které směřuje k nahrazení formální rovnováhy, kterou smlouva nastoluje mezi právy a povinnostmi smluvních stran, rovnováhou skutečnou, která může nastolit rovnost mezi těmito smluvními stranami (výše uvedený rozsudek Banco Español de Crédito, bod 40 a citovaná judikatura).

46 V tomto ohledu již Soudní dvůr několikrát zdůraznil, že vnitrostátní soud má povinnost posuzovat zneužívající charakter smluvní klauzule spadající do oblasti působnosti směrnice z úřední povinnosti a odstraňovat tak nerovnováhu, která existuje mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu (výše uvedené rozsudky Pannon GSM, body 31 a 32, jakož i Banco Español de Crédito, body 42 a 43).

47 Soudní dvůr rozhodující o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané vnitrostátním soudem v rámci sporného řízení zahájeného po podání námítky spotřebitelem vůči platebnímu rozkazu v tomto ohledu rozhodl, že tento soud musí přijmout z úřední povinnosti vyšetřovací opatření za účelem zjištění, zda klauzule o výlučné místní příslušnosti soudu uvedená ve smlouvě, která byla uzavřena mezi prodávajícím nebo poskytovatelem na jedné straně a spotřebitelem na straně druhé, spadá do oblasti působnosti směrnice, a pokud ano, posoudit z úřední povinnosti možný zneužívající charakter takové klauzule (rozsudek ze dne 9. listopadu 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, Sb. rozh. s. I-10847, bod 56).

48 Soudní dvůr rovněž upřesnil, že směrnice brání právní úpravě členského státu, která neumožňuje soudu, jemuž je předložen návrh na vydání platebního rozkazu, aby bez námítky podané spotřebitelem posoudil z úřední povinnosti *a limine* či v jakémkoli jiném stadiu řízení zneužívající charakter klauzule o úrocích z prodlení obsažené ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím či poskytovatelem a spotřebitelem, ačkoli má pro tyto účely k dispozici potřebné informace o právním a skutkovém stavu (výše uvedený rozsudek Banco Español de Crédito, bod 57).

- 49 Věc dotčená v původním řízení se však liší od věcí, v nichž byly vydány výše uvedené rozsudky VB Pénzügyi Lízing a Banco Español de Crédito, protože se týká vymezení úkolů, které má soud rozhodující v řízení ve věci samé, které souvisí s řízením o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, aby byl v případě potřeby zajištěn užitečný účinek rozhodnutí vydaného ve věci samé, kterým se konstatuje zneužívající charakter smluvní klauzule, která představuje exekuční titul, a na základě níž tedy lze zahájit takové řízení o výkonu rozhodnutí.
- 50 V tomto ohledu je nutno konstatovat, že při neexistenci harmonizace vnitrostátních mechanismů nuceného výkonu je úkolem vnitrostátního práva jednotlivých členských států, aby určilo způsoby provedení důvodů, na základě kterých je přípustné podávat námitky v řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou a pravomoci přiznané soudu rozhodujícímu ve věci samé, který je příslušný přezkoumávat legitimitu smluvních klauzulí, na základě kterých byl vydán exekuční titul, a to v souladu se zásadou jejich procesní autonomie s tím, že nesmí být méně příznivé než ty, kterými se řídí obdobné situace ve vnitrostátním právu (zásada rovnocennosti), ani nesmějí v praxi znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat výkon práv přiznaných spotřebitelům unijním právním řádem (zásada efektivity) (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 26. října 2006, Mostaza Claro, C-168/05, Sb. rozh. s. I-10421, bod 24, a ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, Sb. rozh. s. I-9579, bod 38).
- 51 K zásadě rovnocennosti je nutno uvést, že Soudní dvůr nemá k dispozici žádnou informaci, která by byla s to vyvolat pochybnosti o souladu právní úpravy dotčené ve věci v původním řízení s touto zásadou.
- 52 Ze spisu totiž vyplývá – což však přísluší ověřit předkládajícímu soudu – že španělský procesní systém neumožňuje soudu, jemuž byla předložena věc v řízení ve věci samé, které souvisí s řízením o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, přijmout předběžná opatření, která by zajistila plný účinek jeho konečného rozhodnutí, nejen když posuzuje zneužívající charakter klauzule obsažené ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem s ohledem na článek 6 směrnice, ale také když posuzuje rozpor takové klauzule s vnitrostátními pravidly o veřejném pořádku (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Banco Español de Crédito, bod 48).
- 53 K zásadě efektivity je nutno připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora každý případ, v němž vyvstává otázka, zda vnitrostátní procesní ustanovení znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje použití unijního práva, musí být analyzován s přihlédnutím k místu tohoto ustanovení v řízení jako celku, jeho průběhu a jeho zvláštnostem u různých vnitrostátních soudních orgánů (výše uvedený rozsudek Banco Español de Crédito, bod 49).
- 54 V projednávaném případě ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že ve smyslu článku 695 občanského soudního řádu, v řízeních o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou může povinná osoba, vůči níž je veden výkon rozhodnutí, vznést námitku proti výkonu rozhodnutí, jen pokud se opírá o zánik zajištění nebo zajištěné pohledávky, o chybu při výpočtu splatné částky, jestliže se v případě zajištěné pohledávky jedná o konečný zůstatek na účtu mezi oprávněným a povinným, vůči němuž je veden výkon rozhodnutí, anebo o existenci jiné hypotéky nebo jiného zajištění zapsaných před vznikem závazku, který je důvodem k danému řízení.
- 55 Podle článku 698 občanského soudního řádu bude o jakékoli jiné námitce vznesené dlužníkem, včetně námitek, které se týkají neplatnosti exekučního titulu, jakož i splatnosti, určitosti, zániku nebo výše pohledávky rozhodnuto v příslušném řízení, aniž by to vedlo k přerušení nebo zmaření soudního řízení o výkonu rozhodnutí upraveného v této kapitole

- 56 Kromě toho podle článku 131 zákona o hypotékách budou předběžné zápisy návrhu na zrušení hypotéky nebo jiné zápisy, které nebyly provedeny na základě některého z případů, které mohou vést k přerušení výkonu rozhodnutí, zrušeny podle nařízení o zrušení uvedeného v článku 133 tohoto zákona za předpokladu, že takové zápisy byly provedeny po marginální poznámce o vystavení dokladu o závazku.
- 57 Z těchto úvah tedy vyplývá, že ve španělském procesním systému je konečný příklep majetku zatíženého hypotékou třetí osobě vždy nezvratný, a to i pokud má zneužívající charakter klauzule napadené spotřebitelem před soudem rozhodujícím ve věci samé za následek neplatnost řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, s výjimkou případů, kdy tento spotřebitel provedl předběžný zápis návrhu na zrušení hypotéky před provedením uvedené marginální poznámky.
- 58 V tomto ohledu je však nutno konstatovat, že s ohledem na průběh a zvláštnosti řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou dotčeného ve věci v původním řízení je takovou hypotézu třeba pokládat za nepravděpodobnou, jelikož hrozí nezanedbatelné riziko, že dotčený spotřebitel neprovede takový předběžný zápis ve lhůtách, které byly za tímto účelem stanoveny, a to buď z důvodu obzvláště krátké lhůty předmětného řízení o výkonu rozhodnutí, nebo proto, že neznají či si neuvědomují rozsah svých práv (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Banco Español de Crédito, bod 54).
- 59 Je tedy nutno konstatovat, že takový procesní režim může narušovat účinnost ochrany sledované směrnicí, neboť nepřipouští možnost, aby soud rozhodující ve věci samé, k němuž spotřebitel podal návrh na určení zneužívajícího charakteru smluvní klauzule, na základě které byl vydán exekuční titul, přijal předběžná opatření způsobilá přerušit nebo zmařit řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, v případech, kdy je přijetí takových opatření nezbytné k zajištění plného účinku jeho konečného rozhodnutí (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. března 2007, Unibet, C-432/05, Sb. rozh. s. I-2271, bod 77).
- 60 Jak uvedla také generální advokátka v bodě 50 svého stanoviska, bez uvedené možnosti by ve všech případech, kdy jako ve věci v původním řízení došlo k výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou před vydáním rozhodnutí soudu příslušného ve věci samé, kterým byla klauzule obsažená ve smlouvě, z níž vychází hypotéka, prohlášena za zneužívající, a kterým bylo tedy řízení o výkonu rozhodnutí prohlášeno za neplatné, dané rozhodnutí dotčenému spotřebiteli mohlo zajistit pouze následnou ochranu výlučně v podobě náhrady škody, která se jeví jako neúplná a nedostatečná a v rozporu s ustanovením čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 nepředstavuje ani přiměřený ani účinný prostředek zabraňující dalšímu používání této klauzule.
- 61 To platí tím spíše, jestliže je majetkem, který je předmětem hypotečního zajištění, dům poškozeného spotřebitele a jeho rodiny, jako je tomu ve věci v původním řízení, neboť tento mechanismus ochrany spotřebitele omezený pouze na poskytnutí náhrady škody neumožňuje zamezit definitivní a nezvratné ztrátě tohoto bydlení.
- 62 Jak uvedl rovněž předkládající soud, prodávajícím či poskytovatelům by tedy za předpokladu splnění stanovených podmínek stačilo zahájit takové řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, aby spotřebitele v podstatě zbavili ochrany sledované směrnicí, což je též v rozporu s judikaturou Soudního dvora, podle níž specifika soudního řízení, které probíhá v rámci vnitrostátního práva mezi prodávajícím nebo poskytovatelem na jedné straně a spotřebitelem na straně druhé, nemohou představovat okolnost, která může mít dopad na právní ochranu, kterou musí mít spotřebitel na základě ustanovení této směrnice (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Banco Español de Crédito, bod 55).

- 63 Za těchto podmínek je nutno konstatovat, že španělské právní předpisy dotčené v původním řízení se nejeví být v souladu se zásadou efektivity, jelikož v řízeních o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, která zahajují prodávající či poskytovatelé vůči spotřebitelům na straně žalovaných, znemožňují ochranu, kterou spotřebitelé mají podle směrnice, nebo její uplatnění nadměrně ztěžují.
- 64 Ve světle těchto úvah je nutno na první otázku odpovědět, že směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že brání takové právní úpravě členského státu, jako je úprava dotčená v původním řízení, která v rámci řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou nestanoví jako důvod pro podání námitky zneužívající charakter klauzule obsažené ve smlouvě, na základě které byl vydán exekuční titul, a zároveň neumožňuje soudu, jemuž byla předložena věc ve věci samé a který je příslušný posoudit zneužívající charakter takové klauzule, přijmout předběžná opatření, především přerušit takové řízení o výkonu rozhodnutí, v případech, kdy je přijetí takových opatření nezbytné k zajištění plného účinku jeho konečného rozhodnutí.

K druhé otázce

- 65 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je žádost o upřesnění základních pojmových znaků pojmu „zneužívající klauzule“ ve světle čl. 3 odst. 1 a 3 směrnice a její přílohy, aby mohl být posouzen případný zneužívající charakter klauzulí, které jsou předmětem sporu v původním řízení a upravují předčasnou splatnost v dlouhodobých smlouvách, stanovení úroků z prodlení a dohodu o vyčíslení pohledávky.
- 66 V tomto ohledu je třeba upřesnit, že podle ustálené judikatury se příslušnost Soudního dvora v této oblasti vztahuje na výklad pojmu „zneužívající klauzule“, uvedeného v čl. 3 odst. 1 směrnice a v příloze této směrnice i na stanovení kritérií, která vnitrostátní soud může nebo musí použít při přezkumu smluvní klauzule s ohledem na ustanovení směrnice, přičemž je věcí tohoto soudu, aby s přihlédnutím k uvedeným kritériím rozhodl o konkrétní kvalifikaci předmětné smluvní klauzule v závislosti na okolnostech daného případu. Z toho vyplývá, že se Soudní dvůr musí ve své odpovědi omezit na to, že předkládajícímu soudu poskytne údaje, které by posledně uvedený měl zohlednit při posuzování zneužívajícího charakteru dotyčné klauzule (viz rozsudek ze dne 26. dubna 2012, Invitel, C-472/10, bod 22 a citovaná judikatura).
- 67 Za těchto podmínek je třeba uvést, že čl. 3 odst. 1 uvedené směrnice odkazem na pojmy „dobrá víra“ a „významná nerovnováha mezi právy a povinnostmi stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele“, definuje pouze abstraktně prvky, které dávají smluvní klauzuli, která nebyla individuálně sjednána, zneužívající charakter (viz rozsudky ze dne 1. dubna 2004, Freiburger Kommunalbauten, C-237/02, Recueil, s. I-3403, bod 19, a výše uvedený rozsudek Pannon GSM, bod 37).
- 68 Jak uvedla generální advokátka v bodě 71 svého stanoviska, za účelem zodpovězení otázky, zda klauzule způsobuje „významnou nerovnováhu“ v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele, je třeba vzít v potaz především právní stav, který je stanoven vnitrostátním právem pro případ, kdy si smluvní strany samy daný aspekt neupravily. Právě tato srovnávací analýza vnitrostátnímu soudu umožní zhodnotit, zda a případně do jaké míry je právní postavení spotřebitele smlouvou zhoršeno ve srovnání s právním postavením, jaké by měl podle platné vnitrostátní právní úpravy. Stejně tak by za tímto účelem mělo být přezkoumáno právní postavení, v jakém se daný spotřebitel nachází s ohledem na prostředky, které má podle vnitrostátních právních předpisů k dispozici pro zabránění dalšímu používání zneužívajících klauzulí.
- 69 Pokud jde o otázku, za jakých okolností je způsobena taková významná nerovnováha „v rozporu s požadavkem dobré víry“, je třeba konstatovat, že s ohledem na šestnáctý bod odůvodnění směrnice, a jak v podstatě uvedla generální advokátka v bodě 74 svého stanoviska, musí vnitrostátní soud za

tímto účelem ověřit, zda prodávající nebo poskytovatel, který jedná se spotřebitelem poctivě a přiměřeně, mohl rozumně očekávat, že by spotřebitel s takovou klauzulí souhlasil v rámci individuálního vyjednávání o obsahu smlouvy.

- 70 V této souvislosti je třeba připomenout, že příloha, na kterou odkazuje čl. 3 odst. 3 směrnice, obsahuje pouze informativní a příkladný výčet ustanovení, která mohou být prohlášena za zneužívající (viz výše uvedený rozsudek Invitel, bod 25 a citovaná judikatura).
- 71 Kromě toho čl. 4 odst. 1 směrnice stanoví, že zneužívající charakter smluvní klauzule se musí posuzovat s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s odvoláním na dobu uzavření smlouvy s ohledem na všechny okolnosti, které provázely její uzavření (výše uvedené rozsudky Pannon GSM, bod 39, a VB Pénzügyi Lízing, bod 42). Z toho vyplývá, že z tohoto hlediska je rovněž třeba posoudit důsledky, které může uvedená klauzule mít v rámci práva rozhodného pro smlouvu, což implikuje zkoumání vnitrostátního právního systému (viz výše uvedený rozsudek Freiburger Kommunalbauten, bod 21, a usnesení ze dne 16. listopadu 2010, Pohotovost, C-76/10, Sb. rozh. s. I-11557, bod 59).
- 72 Ve světle těchto kritérií musí Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona posoudit, zda mají klauzule zmíněné v druhé otázce zneužívající charakter.
- 73 Konkrétně, co se týče zaprvé klauzule týkající se předčasné splatnosti v dlouhodobých smlouvách v případech, kdy dlužník poruší své závazky v průběhu obzvláště krátkých lhůt, musí předkládající soud, jak uvedla generální advokátka v bodech 77 a 78 svého stanoviska, především přezkoumat, zda je právo prodávajícího či poskytovatele rozhodnout o splatnosti celého úvěru vázáno na to, že spotřebitel nesplní závazek, který má zásadní význam v rámci daného smluvního vztahu, spotřebitelem, zda je toto právo stanoveno pro případy, kdy je takové nesplnění závazku dostatečně závažné vzhledem k délce trvání a k výši úvěru, zda se toto právo odchyluje od právní úpravy, která se použije v dané oblasti, a zda vnitrostátní právo stanoví vhodné a účinné prostředky, které spotřebiteli, vůči němuž je taková klauzule uplatněna, umožní, aby znovu odvrátil již nastalou splatnost úvěru.
- 74 Pokud jde zadruhé o klauzuli, která se týká stanovení úroků z prodlení, je třeba připomenout, že ve světle bodu 1 písm. e) přílohy směrnice ve spojení s ustanoveními čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 směrnice, musí předkládající soud, jak zdůraznila generální advokátka v bodech 85 až 87 svého stanoviska, především přezkoumat vnitrostátní právní předpisy, které se použijí ve vztahu mezi stranami za předpokladu, že nebyla uzavřena žádná dohoda v rámci dotčené smlouvy nebo v rámci jiných spotřebitelských smluv tohoto druhu, a dále i stanovenou výši sazby úroků z prodlení ve srovnání se zákonnou úrokovou sazbou, aby mohl ověřit, zda je vhodná k dosažení cílů, které sleduje v dotčeném členském státě, a nejde nad rámec toho, co je k jejich dosažení nezbytné.
- 75 A konečně, pokud jde o klauzuli týkající se jednostranného vyčíslení částky nesplaceného dluhu poskytovatelem úvěru, který je spjat s možností zahájit řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou, je třeba konstatovat, že předkládající soud musí s ohledem na bod 1 písm. q) přílohy směrnice a kritéria obsažená v čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 směrnice především posoudit, zda a případně do jaké míry se dotyčná klauzule odchyluje od právní úpravy, která by se použila v případě neexistence dohody stran, a vzhledem k procesním prostředkům, které má spotřebitel k dispozici, tak spotřebiteli znesnadňuje přístup k soudní ochraně a výkon jeho práva na obhajobu.
- 76 Ve světle výše uvedeného je třeba na druhou otázku odpovědět:
- Článek 3 odst. 1 směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že:
 - pojem „významná nerovnováha“ v neprospěch spotřebitele je třeba posuzovat na základě analýzy vnitrostátních právních předpisů, které by se použily v případě neexistence dohody stran, aby bylo možné posoudit, zda a případně do jaké míry je právní postavení spotřebitele smlouvou

zhoršeno ve srovnání s právním postavením, jaké by měl podle platné vnitrostátní právní úpravy. Stejně tak by za tímto účelem mělo být přezkoumáno právní postavení, v jakém se daný spotřebitel nachází s ohledem na prostředky, které má podle vnitrostátních právních předpisů k dispozici pro zabránění dalšímu používání zneužívajících klauzulí;

- za účelem zodpovězení otázky, zda je způsobena nerovnováha „v rozporu s požadavkem dobré víry“, je třeba ověřit, zda prodávající nebo poskytovatel, který jedná se spotřebitelem poctivě a přiměřeně, mohl rozumně očekávat, že by spotřebitel s předmětnou klauzulí souhlasil v rámci individuálního vyjednávání o obsahu smlouvy.
- Článek 3 odst. 3 směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že příloha, na kterou toto ustanovení odkazuje, obsahuje pouze informativní a příkladný výčet ustanovení, která mohou být prohlášena za zneužívající.

K nákladům řízení

- 77 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

- 1) Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládána v tom smyslu, že brání takové právní úpravě členského státu, jako je úprava dotčená v původním řízení, která v rámci řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou nestanoví jako důvod pro podání námítky zneužívající charakter klauzule obsažené ve smlouvě, na základě které byl vydán exekuční titul, a zároveň neumožňuje soudu, jemuž byla předložena věc ve věci samé a který je příslušný posoudit zneužívající charakter takové klauzule, přijmout předběžná opatření, především přerušit takové řízení o výkonu rozhodnutí, v případech, kdy je přijetí takových opatření nezbytné k zajištění plného účinku jeho konečného rozhodnutí.
- 2) Článek 3 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že:
 - pojem „významná nerovnováha“ v neprospěch spotřebitele je třeba posuzovat na základě analýzy vnitrostátních právních předpisů, které by se použily v případě neexistence dohody stran, aby bylo možné posoudit, zda a případně do jaké míry je právní postavení spotřebitele smlouvou zhoršeno ve srovnání s právním postavením, jaké by měl podle platné vnitrostátní právní úpravy. Stejně tak by za tímto účelem mělo být přezkoumáno právní postavení, v jakém se daný spotřebitel nachází s ohledem na prostředky, které má podle vnitrostátních právních předpisů k dispozici pro zabránění dalšímu používání zneužívajících klauzulí;
 - za účelem zodpovězení otázky, zda je způsobena nerovnováha „v rozporu s požadavkem dobré víry“, je třeba ověřit, zda prodávající nebo poskytovatel, který jedná se spotřebitelem poctivě a přiměřeně, mohl rozumně očekávat, že by spotřebitel s předmětnou klauzulí souhlasil v rámci individuálního vyjednávání o obsahu smlouvy.
 - Článek 3 odst. 3 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že příloha, na kterou toto ustanovení odkazuje, obsahuje pouze informativní a příkladný výčet ustanovení, která mohou být prohlášena za zneužívající.

Podpisy.